

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ จังหวัดหนองบัวลำภู
Strategy on Education management in Leading Buddhist Way Schools
of Nongbua Lamphu Province

ดร.อำนวย มีราคา

Dr.Amnuai Meerakar

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพินิจบัณฑิต

Author for Correspondence: Email Meerakar1973@gmail.com

บทคัดย่อ

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed - Method Research) ได้แก่ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ 2) เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู 3) เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกพื้นที่วิจัยแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 9 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และ แบบสังเกต การวิจัยในขั้นนี้มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารคู่มือตำราวิชาการที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต 2) สร้างแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต 3) นำเสนอแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ มีความสำคัญ คือ โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ มีจุดเน้น คือเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น โดยนำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดกัลยาณมิตรที่ติดตามหลักไตรสิกขา

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ พบว่า การสร้างยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้แนวคิดที่ดีในการสร้างและสนับสนุนข้อยุทธศาสตร์

การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู อาจจะเป็นเพราะว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ชั้นนำได้

3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับดีมาก และความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ชั้นนำ, จังหวัดหนองบัวลำภู

Received: 07/10/62, **Revised:**18/10/62, **Accepted:**25/10/62

Abstract

Strategy of Education management of Leading Buddhist Schools in Nongbua Lamphu Provinci was mixed – method research included qualitative Research and Qualitative the research. The Objectives were 1) to create the strategy on the education management in the leading Buddhist way schools, 2) to create the model on education management in Leading Buddhist Way Schools and 3) to evaluate the model on education management of Leading Buddhist Way Schools in Nongbua Lamphu Province. The purposive samples were 9 schools for the leading buddhist way schools of Nongbua Lamphu Province. The instruments using for data collecting included memory model for document analysis, model of interview and model of observation. The steps of research were as follows : 1) A study on documents such as handbooks and textbooks concerning on the instruments as mentioned above, 2) Creation of memmory model for memery and analysis of the documents, interview model and model of observation and 3) Present on memory model and analysis of documents, interview model and the model of observation.

The findings were as follows :

1. The Results of study on current problems of the Leading buddhist way schools on emphasis were on development for the students by using the principle of triple education as sila (precept), smathi (concentration) and panya (wisdom) on integration. The students were on learning through the development on eating, residing and listening by using the moral principle of buddhism. The important emphasis was on bringing the moral principle of the buddha on development for the students

on being good friendship by the principle of triple education.

2. The Results of creation the strategy on education management in leading Buddhist way schools for overall were founded that the wise people played attention for the concepts on outline and supported the model on the Leading Buddhist Way Schools of Nongbua Lamphu Prouince. So, the mentioned model was the model on problems solving and for development of the leading Buddhist way schools as mentioned above for overall.

3. The results of evaluation on the strategy for the Leading Buddhist Way Schools of Nongbua Lamphu Province by the wise people was founded that the model was appropriated for overall in the high level and in possibility for overall and was in the highest level.

Keywords : Strategy, Leading Buddhist Way School, Nongbua Lamphu Province.

บทนำ

สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเทคโนโลยีสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตะวันตก มีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดี ก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก (ทิตินา แคมมณี, 2546 : 4) ผลของการเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจและคุณธรรมของตนในสังคมกำลังถดถอยลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะการสื่อสารที่หลากหลายผ่านเทคโนโลยีต่างๆเข้าสู่เยาวชนในสถานศึกษาอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงไปทางวัฒนธรรมของการปฏิบัติตนต่อกันในครอบครัวและสังคม ล้วนเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบด้านคุณธรรมของเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะพบปัญหามากมายในสถานศึกษา เช่น การทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายหนีเรียน มีพฤติกรรมแสดงออกที่ก้าวร้าว เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็มีพฤติกรรมปฏิบัติผิดศีลธรรมเอารัดเอาเปรียบกันในสังคม ขาดน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรมอย่างเร่งด่วน เพื่อจะได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 47)

การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ การเมืองและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิธีชีวิตโดยเฉพาะการจัดการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งพระ

ธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาไว้ว่า ในทางการศึกษามองเป็นภาพรวมจัดเป็นวิชาสำหรับการเรียนรู้ว่าในทางหลักเป็นระบบจริยธรรมสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ทั้งด้านวัตถุธรรมและนามธรรม เป็นการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้พร้อมที่จะมาอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและช่วยพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ,2541 : 34 – 35)

ในขณะที่บทบาทที่สำคัญของการศึกษา คือการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และคุณสมบัติ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และให้คุณค่าแก่การพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ นั้น จำเป็นต้องมีการจัดระบบการวางแผนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากการศึกษามีความสัมพันธ์กับระบบสังคม การจัดการศึกษาของสังคมจึงต้องสอดคล้องกับปรัชญาสังคม มีโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมเป็นพื้นฐาน และการจัดระบบการศึกษาทุกขั้นตอนจะมีการตรวจสอบโดยระบบต่างๆในสังคมนั้นๆ (อุทัย ดุลยเกษม, 2534 : 13)

ส่วนแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย (พระธรรมปิฎก,2541 : 118) กล่าวไว้ว่า สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมาก คือ พลังทางคุณธรรม จริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูลและร่วมกันสร้างสังคมให้น่าอยู่และยังได้กล่าวถึงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อรับมือกับปัญหาของยุคพัฒนาว่า คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่จะเป็นสำหรับชีวิตและสังคม ในยุคที่คนกำลังเรียกร้องถึงคุณธรรม จริยธรรมในสภาพที่สังคมเสื่อมโทรมทางจิตใจ จำเป็นต้องเร่งรัดการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษรวมถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมชนิดที่เตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อมความเจริญวัตถุต่างๆ ที่จะตามมาในอนาคต

ดังนั้นการศึกษาแนวพุทธ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) จึงกล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยดำเนินตามมรรคซึ่งเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนา ที่แปลว่า ทางอันประเสริฐ มีองค์ประกอบ 8 ประการ สรุปรวมกับไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญาโรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือการจัดระบบวิถีชีวิตในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัย ในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมาธิหรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโส

มนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรที่สำคัญ ที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2550 : 12-13)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้นำแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธมาสู่สถานศึกษา เพราะเห็นว่าโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยเน้นการอบรมพัฒนามาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี เก่งและมีความสุขอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การทำการศึกษา ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการนำแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อไปปรับใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นบริบทของการศึกษาที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดั่งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันส่งผลให้เป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้วิธีการวิจัยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกพื้นที่วิจัยแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 132 คน จาก 200 คนเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) แบบสังเกต การวิจัยในขั้นนี้มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารคู่มือตำราวิชาการที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 3) นำเสนอแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตเพื่อใช้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ 2) เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ 3) เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการนำเสนอรายละเอียดที่สำคัญ และให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัย ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียน

1. ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์ เกี่ยวกับสภาพปัญหา ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดคำถามในแบบสัมภาษณ์
2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้รับผิดชอบด้านวิถีพุทธชั้นนำ โดยเลือกแบบเจาะจงตามโรงเรียนที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นที่ 1 แล้วผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 1 มาสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ
2. นำยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ที่ได้สร้างขึ้นมาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาพิจารณาด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เสร็จแล้วนำมาพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ แล้วนำผลมาวิเคราะห์เนื้อหา มาปรับปรุงให้ได้ร่างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ (ฉบับร่าง)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู

ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำร่างยุทธศาสตร์จัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ที่ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน จากขั้นที่ 2 มาประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและนำผลมาวิเคราะห์เนื้อหาปรับปรุงให้ได้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วดำเนินการนำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไข จนได้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อนำไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 เป็นนำผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ของกลุ่มผู้ปฏิบัติในตอนที่ 3 มาทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามความคิดเห็น และการวิพากษ์ วิเคราะห์จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 รูป/คน เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ในการนำไปสู่การปฏิบัติ

ผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู” ทั้งในส่วนของการศึกษาเอกสารหลักการแนวคิดทฤษฎีและสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาบูรณาการหลอมรวมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างแบบสอบถาม และนิมนต์/เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เพื่อตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นตอนสุดท้าย แล้วกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียน ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาและวิเคราะห์ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาใน 2 เรื่อง คือ (1) ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบและมาตรฐานการศึกษา (2) ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนา การบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการสถานศึกษาสรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมเป็นระบบเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีมาตรฐานบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับความต้องการและเป็นที่ยอมรับของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ

ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตรและเป็นผลการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้และสนองความต้องการของผู้เรียน

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำมีความสำคัญ คือ โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ มีจุดเน้น คือเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา“การกินอยู่ ดู ฟัง เป็น”คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรเพราะโรงเรียนวิถิพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือ ใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา

ตอนที่ 2 เป็นผลการสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ เบื้องต้น ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 2. ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ 3. ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน 4. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก 5. ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านที่ 6. ด้านการจัดการศึกษาตามแนวทางวิถิพุทธชั้นนำ

ส่วนที่ 2 การประเมินความสอดคล้องของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ ที่สร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน สรุปได้ว่า มีความสอดคล้องกับแนวดำเนินการโดยรวมทุกข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.91 – 0.95

ตอนที่ 3 เป็นผลการประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู มีความเหมาะสมโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.55, = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ (9) ยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้กระทำความดีทั้ง ครู อาจารย์นักเรียน บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลในชุมชน เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้วิถีพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งชุมชน และ (10) พัฒนาระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่างๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟังให้เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิต ที่จะนำสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ในที่สุด รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.43, = 0.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (9) ยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้กระทำความดีทั้ง ครู อาจารย์นักเรียน บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลในชุมชน เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้วิถีพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ (2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม (3) สร้างกลไกส่งเสริมประสานความร่วมมือ วัด คณะสงฆ์ และชุมชน ในการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ พบว่า การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ด้านจัดการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ มีจุดเน้น คือเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกินอยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรเพราะโรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนในสังกัดได้นำแนวคิดวิถีพุทธมาสู่สถานศึกษา เพราะเห็นว่าเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นการพัฒนาด้าน ศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นคนดี เก่งและมีความสุข ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการ รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

2. การสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ พบว่า การสร้างยุทธศาสตร์โดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้แนวคิดที่ดีในการร่างและสนับสนุนข้อยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อาจจะเป็นเพราะว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาและปฏิบัติตามศีลธรรมอันดีงามเพื่อความเจริญงอกงามตามหลักพระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อการศึกษาได้

3. การประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภูประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 คน ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวม ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ($= 4.72 = 0.45$) ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นยุทธศาสตร์ที่ผ่านการศึกษาวิจัยอย่างละเอียดรอบคอบหลายขั้นตอน และครอบคลุมทุกด้าน เป็นการศึกษาจาก สภาพปัญหาประวัติ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ กลยุทธ์องค์กร หรือบริบทของโรงเรียนทั้ง 9 โรงเรียนโดยตรง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางสาวณัฏฐิกา ลิ้มเฉลิม (บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า การศึกษา ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมวิถีพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์และด้านการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น ผู้บริหาร จำนวน 127 คน ครูผู้สอน จำนวน 317 คน และนักเรียนชนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกายภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สำหรับด้านบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถี

ชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์และด้านการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2. สภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์และด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้กล่าวถึง ปัญหาที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม การผลิตสื่อทาง พระพุทธศาสนาขาดความน่าสนใจ ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการ เข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ควรมีการประสานงานกับวิทยากรที่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา มาให้ความรู้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรสนับสนุนให้ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกหลักธรรม อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานต้นสังกัดควรมีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ควรจัดกิจกรรม โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมและสอดคล้องกับ วิชาญสมยา (2552) บทคัดย่อ ได้ทำการวิจัย การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ไม่แตกต่างกัน

4. ได้ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภูฉบับสมบูรณ์

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์นั้น ควรส่งเสริมและฝึกหัดครูให้มีความซื่อสัตย์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ให้ครูมีความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมแห่งการแสวงหาปัญญา สร้างบทบาทของครูเพื่อความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีงาม ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการ

ศึกษา โดยการสร้างจิตสำนึกในด้านวิถีพุทธ ใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อการเรียนรู้ของครูและนักเรียน เพื่อที่จะได้บรรลุตามจุดหมายของการศึกษา ให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข นำเอาอริยสัจ 4 มาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน และนำเอาหลักประกันคุณภาพทางคุณธรรม จริยธรรมมาเป็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์ โดยยึดหลักยุทธศาสตร์การบริหาร การเรียน และการสอนในการจัดการศึกษาตามแนวทางของวิถีพุทธที่ดีตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธรรมนิธย์ บ้านพวน (บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนเกาะสีชัง สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลวิจัย พบว่า 1. การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนเกาะสีชัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความขยันตามอันดับ 2. การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนเกาะสีชัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความประหยัด ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนเกาะสีชัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามระดับชั้นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความขยัน ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จ 4. การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนเกาะสีชัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามสถานภาพทางครอบครัว โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับ ศศิธร ศรีพรหม (2559) บทคัดย่อ ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนากระบวนการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวิสุทธิพุทธ ผลการวิจัย พบว่า 1.การคิดเชิงอนาคตของนักเรียนโรงเรียนวิสุทธิพุทธโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเชิงอนาคตตามสภาพที่เป็นจริงด้านการคิดจินตนาการมีค่าสูงสุดอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการคิดเชิงอนาคตตามสภาพการณ์ที่คาดหวังด้านการคิดจินตนาการมีค่าสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด 2. องค์ประกอบเชิงยืนยันการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนวิสุทธิพุทธมีจำนวน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การมองภาพอย่างองค์รวม การคิดอย่างต่อเนื่อง การคาดการณ์แนวโน้ม และการจินตนาการสอดคล้องกับข้อมูลทฤษฎีที่ศึกษามาและได้เกณฑ์ปกติการคิดเชิงอนาคต ส่วนเกณฑ์ปกติแบบวัดการคิดเชิงอนาคต ของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวิสุทธิพุทธ พบว่า มีช่วงของคะแนนที่ตั้งตั้งแต่ 35 ลงไป, 36 – 44, 45 – 55, 56 – 64 ขึ้นไป ตามลำดับ 3. กระบวนการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนโรงเรียนวิสุทธิพุทธประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพและคุณลักษณะของนักเรียน ขั้นที่ 2 การวางแผนจัดกิจกรรมการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตวิถี

พุทธให้กับนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการจัดกิจกรรม ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม ขั้นตอนที่ 6 การให้ข้อมูลย้อนกลับ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการนำยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำไปสู่การปฏิบัติ
2. ควรมีการศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ในจังหวัดอื่นๆ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเกี่ยวกับประสิทธิผลอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- ณัฐิกา ลิ้มเฉลิม. (2549). การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ศึกษาศาสตร์. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : เมธีทิปส์.
- ธรรมนิตย์ บ้านพวน. (2559). การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนเกสซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). วิถีพุทธ ปฏิรูปการศึกษา อย่างบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วิชาญ สมยา. (2552). การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : อู่การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ศศิธร ศรีพรหม. (2559). การพัฒนากระบวนการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

วารสารแสงอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

อุทัย ดุลยเกษม. (2534). คุณภาพประชากรกับการศึกษา ใน รายงานการสัมมนาเรื่องคุณภาพ
ประชากรไทยในทศวรรษหน้า. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัย
มหิดล.